

'WEG A' EN 'WEG B'

Die situatie wenste hij bepaald te handhaven.

Met het gezantschap in Bern had hij een goede verstandhouding, lange tijd ook met de militaire attaché, generaal van Tricht, maar toen deze in opdracht van het Bureau Inlichtingen eind '43 besloot, een eigen verbindingslijn met bezet Nederland op te bouwen ('Weg B' naast 'Weg A'), ging Visser 't Hooft zich met kracht verzetten. Een tweede 'Weg' achtte hij uit veiligheidsoogpunt gevaarlijk, maar hij 'was' schreven wij in deel 7, 'mede, en misschien wel in de eerste plaats, bevreesd voor de mogelijkheid dat via Weg B met name door de chef-staf van de OD een politieke beïnvloeding van de regering zou plaatsvinden, tegengesteld aan die welke van de Politieke Commissie van Weg A en van hemzelf uitging. Die vrees hing samen met het feit dat de belangrijkste posities bij het Bureau Inlichtingen in handen waren van officieren die het, daar was Visser 't Hooft van overtuigd, eens zouden zijn met de standpunten die de chef-staf van de OD zou innemen.'

Met steun van gezant Bosch van Rosenthal aan wie Visser 't Hooft en van Tricht hun dispuut voorgelegd hadden, zette van Tricht door¹ en medio januari '44 leverde een koerierster van Weg B (een 'Weg' die in bezet gebied haar begin- en eindpunt vond bij de leiding van de 'pilotenhulp'-organisatie '*Fiat Libertas*') een eerste grote hoeveelheid spionagerapporten bij hem af. Visser 't Hooft werd over de inhoud van de zending ingelicht. 'Persoonlijk', zo schreef hij vervolgens aan de Politieke Commissie,

'kan ik me . . . niet erg opwinden over deze concurrentie omdat de kwaliteit van het materiaal dat langs de nieuwe weg komt, niet bepaald indrukwekkend is.

waarin leiders der politieke partijen samenwerken' (een groep onder leiding van prof. mr. Paul Scholten waarin wél politieke partijen zaten maar die men toch niet op de geciteerde wijze mocht aanduiden) 'en de groepen die zich om de illegale bladen *Vrij Nederland* en *Het Parool* gevormd hebben, schijnen inderdaad praktisch het gehele politieke leven in Nederland te bestrijken of althans met alle belangrijke politieke krachten op de een of andere wijze in contact te staan.' (brief, 27 febr. 1944, van W. A. Visser 't Hooft aan H. M. van Haersma de With, Zwitserse Weg A, 1 b) De Politieke Commissie en Visser 't Hooft zullen dit alles wel gemeend hebben, maar het was een travesti van de werkelijkheid: de Politieke Commissie had geen contact met de OD, die óók een 'politieke kracht' was, en evenmin met de Landelijke Organisatie voor Hulp aan Onderduikers (Nederlands grootste illegale organisatie) waarin aan de top politieke denkbeelden leefden die van anti-revolutionaire oorsprong waren. De Politieke Commissie zou al representatiever geweest zijn indien bijvoorbeeld ook de hoofdredacties van *Trouw*, *Je Maintiendrai* (denkbeelden van de Nederlandse Unie!) en *De Waarheid* er in opgenomen waren geweest.

¹ De eerste door hem uitgezonden koerier, door ons als 'Jacques' aangeduid in deel 7 (wij kenden toen zijn werkelijke naam niet), was Jacques Rens.